

การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

หมูหลุม

เกษตรกรรศน์

กัญจนันท์ กำเนิดเพชร
ศูนย์วิจัยและพัฒนา ธ.ก.ส.

หากกล่าวถึงเรื่องมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แล้วเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเนื่องจากสะท้อนให้เห็นถึงความใส่ใจสุขภาพผู้บริโภค แต่การได้รับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่ผ่านมามีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงในการขึ้นทะเบียนให้ได้รับการยอมรับระบบการตรวจรับรองเกษตรอินทรีย์เพื่อส่งออกและจำหน่ายในตลาดบนทำให้หน่วยตรวจรับรองต้องเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตรวจรับรองที่สูงจากผู้ผลิตและผู้ประกอบการเกษตรอินทรีย์ส่งผลให้ผู้ผลิตเกษตรอินทรีย์ที่เป็นเกษตรกรรายย่อยเสียโอกาสอย่างน่าเสียดาย

ศูนย์วิจัยและพัฒนา ธนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ได้สัมภาษณ์ คุณทิวพร ศรีวรกุล เกษตรกรปลูกข้าวหอมมะลิเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จังหวัดกาญจนบุรี เป็นประธานกลุ่มเกษตรอินทรีย์จังหวัดกาญจนบุรี โดยเป็นหนึ่งในเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ในนาม “ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติท่ามะขาม” ซึ่งอยู่ตำบลท่ามะขาม อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ได้ปลูกผักเกษตรอินทรีย์ตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 แต่เมื่อปี พ.ศ.2557 ได้รับแรงบันดาลใจจากการเข้าอบรมเรื่อง

ระบบการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System : PGS) จาก ธ.ก.ส. จากนั้นจึงได้ศึกษาดูงานเรื่องดังกล่าวเพิ่มเติมแล้วประชุมหารือในกลุ่มเพื่อนำระบบ PGS มาใช้ในกลุ่มเพราะระบบ PGS เป็นระบบที่สมาชิกกลุ่มผู้ผลิต/ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบกันเองหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ “ชุมชนรับรอง” นับว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่มีความเหมาะสมกับเกษตรกรรายย่อยเพราะระบบ PGS เป็นระบบประกันคุณภาพในระดับท้องถิ่นที่ให้การรับรองผู้ผลิตโดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และตั้งอยู่บนฐานของความเชื่อถือ เครือข่ายทางสังคม และการแลกเปลี่ยนความรู้

องค์ประกอบสำคัญของระบบชุมชนรับรองหรือระบบ PGS คือ 1) วัตถุประสงค์ร่วมระหว่างเกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภค ในหลักการพื้นฐานของระบบชุมชนรับรอง 2) การมีส่วนร่วมของผู้ที่สนใจในการบริโภคและการบริโภคผลผลิตเกษตรอินทรีย์จากระบบนี้ หลักการและมาตรฐานการผลิตเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (ผู้ผลิตที่ปรึกษา ผู้บริโภค) ซึ่งทำให้ระบบมีความน่าเชื่อถือ เพราะการมีส่วนร่วมนี้ 3) ความโปร่งใสที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้ถึงกลไกและกระบวนการในการตรวจรับรองทั้งหมด แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจำเป็นต้อง

ต้องรู้รายละเอียดทุกอย่างเท่ากัน ในขณะเดียวกันต้องมีการปกป้องข้อมูลที่อาจจะเป็นข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลที่เป็นความลับทางการค้า 4) ความเชื่อมั่นต่อกัน ซึ่งระบบชุมชนรับรองตั้งอยู่บนฐานความเชื่อว่า สามารถเชื่อถือเกษตรกรได้ และการใช้กลไกควบคุมทางสังคม/วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้ 5) กระบวนการเรียนรู้ ซึ่งระบบชุมชนรับรองไม่ใช่มีเป้าหมายเพียงเพื่อให้การรับรองผลผลิตและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้ 6) ความเชื่อมโยงในแนวราบเป็นการแบ่งปันอำนาจและความรับผิดชอบของผู้คนที่เกี่ยวข้องเพราะไม่ใช่เป็นเรื่องของคนเพียง 2-3 คนเท่านั้น

นอกจากนี้ การนำระบบการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) หรือระบบชุมชนรับรองมาใช้นั้น คุณทิวพร ศรีวรกุล ได้กล่าวว่า “...ระบบ PGS เป็นระบบที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรโดยมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) ซึ่งเป็นการถ่ายโอนความรู้ (Knowledge Transfer) ระหว่างเกษตรกรแล้วนำมาต่อยอดการทำงานเกษตรให้ดีขึ้น อาทิ การแก้ปัญหาโรคระบาดในพืชและการใช้พันธุ์ ซึ่งการติดต่อหรือให้คำปรึกษา แนะนำสมาชิกในกลุ่ม จะใช้วิธีการส่งไลน์ ในกลุ่มหรือโทรศัพท์ ส่วนการตลาดเน้นตลาดในท้องถิ่นและ

กำหนดราคาขายเองเพราะผักของเรา เป็นเกษตรอินทรีย์...” นอกจากนี้การ ทำ เกษตรอินทรีย์ของกลุ่มฯ ได้ศึกษา ผลงานวิจัยจากแหล่งต่างๆ อาทิ โรง พยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร แพทย์ แผนไทยและกรมวิทยาศาสตร์การ แพทย์ แล้วนำผลงานวิจัยมาใช้ประโยชน์ ด้วย

สิ่งสำคัญยิ่งที่คุณทิวพร ศรีวรกุล ให้ข้อคิดการทำเกษตรอินทรีย์ คือ การ ทำเกษตรอินทรีย์ต้องทำอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ต้องทำในจำนวนพื้นที่มาก เพราะ ระบบชุมชนรับรองหรือระบบ PGS มี ข้อกำหนดและเงื่อนไขซึ่งต้องปฏิบัติตาม ได้ แต่ควรปลูกพืชหมุนเวียนประมาณ 3 พืชเวียนกันไป 3 ช่วง ทั้งนี้ การ ปลูกพืช ควรแยกเป็นพืชระยะสั้นและ ระยะยาวเพื่อให้มีรายได้ทุกวัน